

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

BESLUT
2025-12-16

Jen Edgren
Tel: 010-698 11 56
jen.edgren
@naturvardsverket.se

Ärendenummer
NV-25-055886

Nordens Ark
Att: emma.nygren@nordensark.se

Beslut om insamling av ägg och utsättning av sydlig kärrsnäppa

Beslut

Naturvårdsverket beslutar att Nordens Ark (organisationsnummer 854600-6191) får, eller får låta, samla in ägg av sydlig kärrsnäppa (*Calidris alpina schinzii*) vid Stora Örens fågelskyddsområde, Ottenby naturreservat, Beijershamn naturreservat, Möckelnmossen, Lilla brunneby strand, Vickelby, Ably strandängar samt Segerstad, på Öland i Kalmar län.

Vidare beslutar Naturvårdsverket att fågelungar, från de insamlade äggen, får sättas ut i frihet inom Ottenby naturreservat på Öland i Kalmar län.

Beslutet gäller från och med den 1 januari 2026 till och med 31 juli 2027.

Villkor:

- Högst 50 ägg från sydlig kärrsnäppa får samlas årligen. Syftet ska vara att kläcka, föda upp och senare sätta ut ungarna i frihet.
- Ägg får enbart samlas in från första kullen och under perioden 1 mars – 31 maj 2026 och 2027.
- Äggen ska transporteras till kläckanläggningen invid Ottenby naturreservat.
- Ägg och fåglar ska inte transporteras längre sträckor än nödvändigt.
- Uppfödning och utsättning sker i enlighet med projektets beskrivning genom s.k. head-starting, där ungfåglar sedan sätts ut i frihet.
- Utsättning av sydlig kärrsnäppa får ske under förutsättning att fåglarna;
 - bedöms kunna återgå till ett normalt liv i det fria utan onödigt lidande och
 - inte orsakar risk för spridning av smittsamma sjukdomar.
- Inga ägg, döda eller levande, eller fåglar får behållas i fångenskap efter det att detta beslut upphört att gälla.
- Berörda markägare och i förekommande fall jakträttshavare ska ha lämnat sitt medgivande innan insamling av ägg eller utsättning av sydlig kärrsnäppa får ske.
- Verksamheten ska ske i samråd med Länsstyrelsen i Kalmar län.
- Verksamheten får inte bedrivas inom områden med särskilda bestämmelser till skydd för djurlivet exempelvis fågelskyddsområden utan att berörda myndigheter lämnat erforderliga tillstånd eller undantag.

- Verksamhet som bedrivs med stöd av detta beslut ska ske med hänsyn till såväl annat vilt som människor.
- En kopia av detta beslut samt ett medgivande från Nordens Ark ska medföras av den som bedriver verksamhet enligt detta beslut.
- Länsstyrelsen i Kalmar län och berörd region vid Polismyndigheten ska underrättas om verksamheten innan den påbörjas.
- Data från uppföljningen ska rapporteras till Artportalen enligt instruktioner från länsstyrelsen, i enlighet med metod för uppföljning inom åtgärdsprogrammet och/eller andra övervakningsprogram.
- Senast den 31 december 2026 och senast den 31 december 2027 ska en skriftlig rapport skickas till Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Kalmar län. Rapporten ska innehålla;
 - Från hur många bon ägg insamlades per lokal, hur många ägg som insamlats från respektive bo och hur många bon som hittades (inklusive koordinatsättning av samtliga bon.)
 - Hur många ägg som kläcks till livskraftiga fåglar från respektive bo och lokal samt hur många ägg av de som insamlats som eventuellt inte kläckts från respektive bo och lokal.
 - Hur många fåglar som satts ut från respektive bo och lokal.
 - Hur många fåglar som eventuellt avlidit eller behövt avlivas från respektive bo och lokal före utsättningen samt i förekommande fall orsaken till detta.
 - Hur många par som noterats ha lagt en andra kull, av dem som fått första kullens ägg plockade. Vidare från dessa andra-kullar uppge antal bon, antal ägg per bon, lokal, hur många bon som kläckts och uppskattning av antal kläckta fåglar samt uppskattning av antal vilda ungar som har nått flygg ålder.
 - Hur många fåglar från föregående års uppfödningar som observerades i området, antal för respektive år.
 - Hur många adulta fåglar observerades vid Projekt sydlig kärrsnäppas storskaliga inventering av arten på Öland i jämförelse med föregående åren och uppskattning av populationens trend.
 - Hur verksamheten i övrigt bedrivits.

Rapporten, märkt med NV-25-055886 skickas till registrator@naturvardsverket.se samt till kalmar@lansstyrelsen.se.

Bakgrund

Ansökan och åtgärder

Nordens Ark och BirdLife Sverige startade under 2022 "Projekt Sydlig kärrsnäppa" (projektet). Projektet arbetar i linje med det nationella bevarandearbetet och utgår från Åtgärdsprogram för sydlig kärrsnäppa.

Av ansökan framgår i huvudsak följande. Sydlig kärrsnäppa var tidigare allmän i södra Sverige men har minskat mycket kraftigt och är nu akut hotad (CR). Anledningen till tillbakagången är förluster av lämplig livsmiljö i form av hävda, öppna och våta gräsmarker med en vegetation där låga tuvor förekommer. Ett av de mest akuta hoten mot arten idag är att väldigt få ungar överlever till vuxen ålder på grund av ett mycket högt predationstryck, en hög andel av vadarnas ägg blir uppätta innan kläckning.

Nordens Ark ansöker om att fortsatt få samla in samtliga ägg av första kullen från sydlig kärrsnäppa på Stora ören, Beijershamn naturreservat och

Schäferiängarna. Samt för 2026 - 2027 även samla in ägg från Möckelnmossen, Lilla brunneby strand, Vickleby, Ably strandängar samt Segerstad. Samtliga lokaler ligger på Öland i Kalmar län. Skälen till att projektet ansöker om att få samla in ägg på ytterligare lokaler är för att öka antalet individer som föds upp och släpps ut men även för att öka den genetiska variationen i den lilla populationen.

Äggen tas tidigt på häckningssäsongen, vilket innebär att paret kommer att ha möjlighet att lägga en andra kull med ägg. Efter att äggen förvarats för kläckning på en kläckningsanläggning och ungarna blivit flygga efter uppfödning i hägn sätts ungarna ut i Ottenby naturreservat. Målsättningen är att varje år samla in 9 – 11 äggkullar och minst släppa ut ca 30 flygga individer.

Skälet till ansökan är främst att minska dödligheten som vanligen är hög hos ägg och oflygga ungar i vilt tillstånd. Denna insats syftar till att förstärka den vilda populationen och utgör en del i projektets bevarandearbete.

Parallellt arbetar projektet också med andra åtgärder för att förbättra livsmiljön för kärrsnäpporna. I Ottenby naturreservat på Öland sker samverkan med jakträttsinnehavare, och på andra öländska vadarlokaler samarbetar projektet med Mörbylånga jaktvårdskrets för predationsdämpande åtgärder. Vidare samarbetar projektet med berörda länsstyrelser (Halland, Skåne och Kalmar), Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) Artdatabanken samt Göteborgs universitet.

Tidigare erfarenheter och resultat från insamling av ägg och utsättning av ungar

Vid head-starting samlas ägg in från vilda fåglars bon, varefter ungarna kläcks och föds upp i hägn. När ungarna växt till sig släpps de ut på lämpliga lokaler. En större och nästan flygfärdig unge kan skydda sig bättre mot rovdjur. Detta möjliggör för ett större antal individer att nå självständighet utan att falla offer för predatorer eller dö av andra orsaker som födobrist eller olyckor.

Resultaten från de tre första säsongerna har varit framgångsrika, med totalt 56 uppfödda och utsläppta ungar. Under 2023 kläcktes 16 ungar från de totalt 24 insamlade äggen, varav 12 av de totalt 14 utsläppta ungarna konstaterades vara i livet 10 – 12 dagar efter utsättning. Under 2024 kläcktes 27 ungar från de totalt 36 insamlade äggen, varav 18 av de totalt 27 utsläppta ungarna konstaterades vara i livet 14 dagar efter utsättning. Under 2025 kläcktes 19 ungar från de totalt 24 insamlade äggen, varav 15 kunde sättas ut. Av de 15 ungarna som släpptes ut kunde nio ungar identifieras tio dagar efter utsläpp. Efter 14 dagar var minst åtta ungar kvar i området. Vildfödda ungar som uppnår flygg ålder uppskattar projektet till 30 – 40 %.

Totalt observerades med säkerhet sex av projektets ungar som återvändare från utsläppet år 2023, samt en individ kläckt 2024. Bland de återvändande har en av honorna också häckat framgångsrik.

Yttrande från Länsstyrelsen i Kalmar län

Länsstyrelsen i Kalmar län har beretts tillfälle att yttra sig. Länsstyrelsen har inget att invända mot ansökan och ser positivt på att projektet kan fortgå under 2027. Två av de nya områdena, Möckelnmossen (Gynge naturreservat) och Vickleby (Lilla Vickleby naturreservat) ligger inom naturreservat där projektet inte har några dispenser från reservatsföreskrifterna sedan tidigare så det är viktigt att projektet skickar in ansökan för det också i god tid inför säsongen.

Skäl

Aktuella bestämmelser

Lag och förordning i svensk rätt

Av 2 § jaktlagen (1987:259) framgår att med vilt avses i lagen vilda däggdjur och fåglar. Med jakt avses att fånga eller döda vilt och att i sådant syfte söka efter, spåra eller förfölja vilt. Till jakt räknas också att göra ingrepp i viltets bon och att ta eller förstöra fåglars ägg.

Enligt 3 § jaktlagen är viltet fredat och får jagas endast om detta följer av denna lag eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen. När viltet är fredat gäller fredningen också dess ägg och bon.

Även om jakt annars inte är tillåten får Naturvårdsverket, enligt 31 § första stycket jaktförordningen (1987:905), i enskilda fall ge tillstånd till jakt om det behövs för forsknings- eller utbildningsändamål, för återinplantering eller återinförande av en art eller för den uppfödning som krävs för detta. En förutsättning för att sådan jakt ska kunna tillåtas är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

Enligt 9 b § jaktförordningen ska det i beslut som avses i 15 och 31 §§ jaktförordningen anges vilka arter som berörs och antalet djur som får fällas, vilka medel och metoder som får användas, vilken tid och vilket område som avses, de villkor som i övrigt behövs för att så långt som möjligt undvika skador och olägenheter av betydelse för den berörda artens bestånd och den kontroll som kommer att ske.

Enligt 41 § jaktförordningen får vilt inte sättas ut i frihet om inte annat följer av 12 a §. Av 41 § jaktförordningen framgår vidare att Naturvårdsverket i det enskilda fallet får besluta om undantag från förbudet om att vilt inte får sättas ut i frihet.

Av förarbetena till jaktlagen (prop. 1986/87:58, s 21 och 68) framgår att utsättning av vilt är en sådan åtgärd som kan vidtas i viltvårdande syfte. Vidare framgår av förarbetena att målet för viltvården bör vara att bevara de arter som tillhör landets viltbestånd och främja en lämplig utveckling av viltstammarna med hänsyn tagen till allmänna och särskilda intressen.

EU-rättsliga bestämmelser och vägledning m.m.

Avseende fåglar, genomför 31 § första stycket jaktförordningen artiklarna 5 och 9.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet). Av artikel 5 framgår bland annat att det är förbjudet att samla in fågelägg från naturen och att förvara fåglar av sådana arter som inte får jagas eller fångas. Motsvarande förbud gällande andra arter än fåglar finns i Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet). Av artikel 9.1 i fågeldirektivet samt i artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet framgår att medlemsstaterna får, om det inte finns någon annan lämplig lösning och det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde, meddela undantag från förbuden för forsknings- och utbildningsändamål, för återinplantering och återinförsel och för den uppfödning som krävs för detta.

Vägledning om återinplantering och återinförsel finns i Europeiska kommissionens *Vägledning om strikt skydd för djurarter av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet (Bryssel den 12.10.2021 C 7301 final)*. Här framgår att både insamling av ägg, fångst och uppfödning i fångenskap, flyttning kan tillåtas i syfte att förstärka försvagade populationer.

Naturvårdsverkets bedömning

Insamling av ägg

Naturvårdsverket får med stöd av 31 § jaktförordningen ge tillstånd till jakt om det behövs för bland annat återinplantering eller återinförande av en art. Sydlig kärrsnäppa finns i Sverige. Med hänvisning till vad som framgår av kommissionens vägledning till art- och habitatdirektivet om möjligheten att medge undantag från förbudet om att samla in fågelägg i naturen samt att svensk rätt ska tillämpas i ljuset av EU-rätten, bedömer Naturvårdsverket att 31 § jaktförordningen kan tillämpas när det är fråga om att förstärka en försvagad population av en art.

I syfte att förstärka den befintliga populationen av sydlig kärrsnäppa bedömer Naturvårdsverket att det finns skäl att bevilja insamling av ägg för att sedan sätta ut ungfåglarna. Arten är nationellt akut hotad och det finns för närvarande enbart små populationer kvar på Öland och i Skåne. Naturvårdsverket anser att projektet bör få möjlighet att samla in samtliga ägg från första kullen från samtliga av de sökta lokalerna. Detta kan öka möjligheten att utvärdera effekterna av headstarting-metoden och kan tillsammans med de övriga åtgärderna öka chansen att stoppa den pågående populationsminskningen. Utöver att ägg och ungar från första kullen skyddas från predation genom insamling, förväntas insamling av samtliga ägg från bona resultera i att fåglarna lägger en andra kull vilket ökar äggproduktionen och resulterar i fler ungar än vad som skulle producerats naturligt. Detta är också en del i att Naturvårdsverket bedömer att en insamling av samtliga ägg från första kullen på lokalerna inte påverkar artens bevarandestatus negativt.

Inför beslutet 2023 redogjorde länsstyrelsen i Kalmar län för att de sedan länge pågående åtgärderna i det aktuella området så som predationsdämpning, habitatrestaurering, justering av betestryck m.m. inte varit tillräckliga för att förstärka populationen av sydlig kärrsnäppa. Projektet, Länsstyrelsen i Kalmar län och Göteborgs universitet ansåg att ytterligare åtgärder såsom utsättning krävs för att förstärka populationen. Naturvårdsverket konstaterar att andra åtgärder har gjorts men att de inte varit tillräckliga för att förstärka den akut hotade populationen av sydlig kärrsnäppa. Naturvårdsverket bedömer att det i nuläget inte finns någon annan lämplig lösning än att medge insamling av ägg för artificiell kläckning och senare utsättning för att försöka stärka populationen. Naturvårdsverket betonar vikten av att andra åtgärder, såsom förbättring och restaurering av lämpliga livsmiljöer inom och i anslutning till det aktuella området samt predationsdämpande åtgärder, behöver pågå parallellt.

Undantag från förbudet att vilt inte får sättas ut i frihet

Utsättning av vilt är som huvudregel förbjudet och undantag från förbudet ska enligt Naturvårdsverket meddelas restriktivt. Av Naturvårdsverkets riktlinjer om utsättning av vilda växt- och djurarter i naturen (Dnr 401-3708-08 NI) framgår att utsättningsinsatser med syftet att förstärka populationer ska vara väl underbyggda, förankrade och ha en god möjlighet att lyckas. För vetenskaplig

bedömning och kvalitetssäkring av åtgärder är det viktigt att samarbete eller samråd sker med sakkunniga experter på universitet och högskolor.

Innan undantag medges gör Naturvårdsverket en samlad bedömning av ovanstående samt följande kriterier:

- om utsättningen är en åtgärd med viltvårdande syfte,
- om arten förekommer eller har förekommit naturligt inom aktuellt område tidigare,
- utsikten för arten/individerna att klara sig i det vilda,
- möjligheten för arten att inom rimlig tid återetablera sig i området,
- om orsaken till artens försvinnande eller minskning är känd och i sådana fall åtgärdad, samt
- om det finns ett nationellt åtgärdsprogram för arten, där utsättning pekas ut som en åtgärd.

Viltvårdande syfte och förekomst

Sydlig kärrsnäppa förekommer naturligt i Sverige. Enligt senaste rödlistan faller arten under kategorin akut hotad (CR). Naturvårdsverket gör bedömningen att det föreligger ett viltvårdande syfte, då avsikten med utsättningarna är att stärka den befintliga populationen av sydlig kärrsnäppa.

Utsikten för arten/individerna att klara sig i det vilda och möjligheten för arten att inom rimlig tid återetablera sig i området

Naturvårdsverket bedömer att projektet har styrkt att utsättningslokalen har förutsättningar för sydlig kärrsnäppa. Detta förutsatt att de andra åtgärderna, såsom förbättring och restaurering av lämpliga livsmiljöer inom och i anslutning till det aktuella området samt predationsdämpande åtgärder, pågår parallellt.

Orsaken till artens nedgång är känd och i sådana fall åtgärdad

Orsaken till artens primära nedgång är känd och projektet kommer i samverkan med länsstyrelsen, fastighetsägare, jakträttshavare och arrendator att arbeta parallellt med orsakerna till artens nedgång så som bland annat predatordämpande åtgärder och att återskapa och skydda lämpliga livsmiljöer.

Nationellt åtgärdsprogram för arten

Det finns ett nationellt åtgärdsprogram för sydlig kärrsnäppa.

Åtgärdsprogrammet föreslår dock inte insamling av ägg och utsättning som en åtgärd. I åtgärdsprogrammet föreslås en fördjupad studie för att utreda förutsättningarna att förstärka populationen genom uppfödning och utsättning. Åtgärdsprogram är vägledande och inte juridiskt bindande. Naturvårdsverket anser att de studier som finns genom forskning och erfarenheter av metoden på vadare gjord i andra länder samt de studiebesök projektet gjort kan räknas som en del av en förstudie. Då beslutet innefattar krav på återrapportering och uppföljning anser Naturvårdsverket vidare att projektet i sig blir en del av en förstudie.

Vetenskaplig bedömning, kvalitetssäkring och förankring

Projektet samarbetar med forskare på Göteborgs universitet, som kommer att fungera som rådgivare under projektets gång. Projektet har redovisat vetenskapliga studier och erfarenheter från andra länder som visar att metoden är beprövad med positiva resultat. Utöver detta kommer projektet samverka med både länsstyrelsen och övriga intressenter så som jakträttshavare, markägare och

arrendatorer. Mot bakgrund av ovanstående anser Naturvårdsverket att projektet har det samarbete och det samråd med sakkunniga experter på universitet och högskolor, länsstyrelsen och sakägare som krävs enligt Naturvårdsverkets riktlinjer om utsättning av vilda växt- och djurarter i naturen.

Naturvårdsverket sammantagna bedömning

Naturvårdsverket konstaterar att fler åtgärder, än de som genomförts under en längre period i form av bland annat predationsdämpning och habitatrestaurering, behövs för att förstärka den befintliga populationen av sydlig kärrsnäppa.

Trots att den förstudie som föreslås i det nationella åtgärdsprogrammet saknas anser Naturvårdsverket ändå att det finns tillräckliga vetenskapliga belägg för att bifalla ansökan. Forskning och erfarenheter tillsammans med synpunkter från länsstyrelsen m.fl. visar att metoden kan förstärka populationen.

Naturvårdsverket anser att projektet denna gång kan meddelas tillstånd för den återstående projektperioden. Detta då återrapporteringen visar att projektet fungerar väl och att länsstyrelsen ser positivt på projektet. Fortsatta försök med metoden head-starting i utpekat område och under en begränsad period anser Naturvårdsverket fungera som en förstudie i sig vilket också ligger i linje med en adaptiv viltförvaltning och en längre tillståndsperiod ger ytterligare underlag för att kunna utvärdera metoden med avseende på överlevnad.

Naturvårdsverket har vid bedömningen beaktat de synpunkter som inkommit från Länsstyrelsen i Kalmar län i år och under tidigare år samt det underlag som projektet presenterat i form av bland annat en grundlig riskanalys, smittskyddsrutiner, forskning och de erfarenheter som finns från lärosäten och andra länder. Vidare har Naturvårdsverket vid bedömningen beaktat projektets tidigare uppnådda resultat och planerade insatser enligt ansökan, vilka förväntas kunna bidra till att förstärka den försvagade populationen med relativt små flyttningar och ingrepp. Mot bakgrund av ovanstående bedömer Naturvårdsverket att det finns skäl ur bevarandesynpunkt att godkänna insamling av ägg av sydlig kärrsnäppa, för att sedan från de insamlade äggen som kläckts sätta ut kärrsnäpporna i frihet.

Naturvårdsverket bedömer att beslutet behöver förenas med vissa villkor. Detta för att bland annat minska risken för försämring av artens bevarandestatus.

Upplysningar

Detta tillstånd fråntar er inte ansvar att inhämta andra nödvändiga tillstånd som kan komma att krävas för att få genomföra verksamheten. Sådana tillstånd kan, utöver dispens från berörd myndighet för insamling och utsättning i skyddade områden, t.ex. vara tillstånd från länsstyrelsen för att hålla fåglarna i hägn samt tillstånd från djurförsöksetisk nämnd. Naturvårdsverket vill även uppmärksamma projektet om att delar av verksamheten kan omfattas av EU:s djurhälsoförfordning (EU) 2016/429 (AHL) med tillhörande författningar, gällande exempelvis registrering av anläggning m.m.

Enligt 49 § jaktförordningen behöver inte viltvårdsavgift erläggas för sådan jakt som avses i 31 § första stycket (jakt för bl.a. vetenskapliga behov) eller 32 § (ringmärkning m.m.).

Detta beslut (NV-25-055886) har fattats av den biträdande enhetschefen för Viltförvaltningsenheten Hanna Ek efter föredragning av vilthandläggaren Jen Edgren. I den slutliga handläggningen har även deltagit ÅGP-handläggaren Pavel Bina och juristen Lisa Grill.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Hanna Ek

Jen Edgren

Upplysning om hur man överklagar, se bilaga

Kopia till:

Nordens Ark,
Länsstyrelsen i Kalmar län,
BirdLife Sverige,
Göteborgs universitet,
Polismyndigheten region syd,
Jordbruksverket.

Var ska beslutet överklagas?

Naturvårdsverkets beslut kan överklagas hos Förvaltningsrätten i Stockholm.

Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Naturvårdsverket.

Adressen framgår av beslutet. Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Naturvårdsverket överklagandet och handlingarna till Förvaltningsrätten.

När ska beslutet senast överklagas?

Överklagandet ska ha kommit in till Naturvårdsverket **inom tre veckor** från den dag Ni fick del av beslutet.

Vad ska överklagandet innehålla?

Överklagandet ska vara skriftligt.

I skrivelsen ska Ni ange:

Ert namn, adress, personnummer/organisationsnummer och telefonnummer, vilket beslut som Ni överklagar till exempel genom att ange beslutsdatum och ärendenummer,

hur Ni anser att Naturvårdsverkets beslut ska ändras och varför det ska ändras samt

om det finns motparter i ärendet bör Ni ange deras namn, adress och telefonnummer.